

Милан Филиповић

правни
саветник
Комитета
правника за
људска права
YUCOM

СТАЊЕ КОНСТАНТНЕ ТЕНЗИЈЕ

Срећом, у Србији не убијају активисте

Они који се залажу за људска права у Србији су проглашени издајницима, плаћеницима, лажним еколозима, фашистима, терористима, онима који коче напредак. Мање је говора мржње према угроженим групама, али она зато буја према људима другачијег политичког уверења

Само крајем 2021. године притисцима је било изложено најмање 1.000 грађана у више од 50 општина, показују налази *Извештаја о нападима на бранитеље људских права у Србији за 2021. годину*, а који је недавно представљен у Београду. Све ово указује на то да се ситуација у Србији у односу на 2020. годину знатно погоршала – инциденти се заостравају и укључују све већи број грађана.

На блокадама широм Србије, чији смо сведоци били претходних месеци, грађани који су ходали по коловозу суочавају се са новчаним

казнама. Док чекају општинске одлуке за примену Закона о заштити од буке, они су барем слободни да гласно негодују. Све се чини како би се ограничиле слобода изражавања, слобода удруживања и слобода окупљања као претња режиму који из године у годину све више нагиње ка ауторитаризму.

Експерткиња Фондације Кућа људских права **Ане Тусвик Бонде** је говорила о ситуацији у средњој Азији где је положај активиста најтежи у хибридниим режимима, где је демократија слаба и где су јасне тенденције ка ауторитаризму. Србија је део глобалног тренда погоршања стања људских права и једна у низу земаља у којима се користе исти методи за обрачун са политичким неистомишљеницима. Етикете се могу разликовати од земље до земље, али је намера дискредитације увек иста.

Они који се залажу за људска права су издајници, плаћеници, лажни еколози, фашисти, терористи, они који коче напредак. Мање је говора мржње према угроженим групама, али она буја према људима другачијег политичког уверења. Мржња и нетрпељивост се хране у нашој земљи, у којој се одржава стање константне тензије. Ко држи контролу над медијима, овај потенцијал сутра може преусмерити против Албанаца, ЛГБТ+ заједнице, Рома и др.

У одсуству парламентарне опозиције, на мети су покрети који се залажу за здраву животну средину, а у којима се виде могући политички противници. Можда се нећемо сложити око Косова или Сребренице, али нас борба за здрав ваздух, воду или земљу могу ујединити. У овом „блаћењу“ активиста предњаче провладини таблонци који упркос кршењу Кодекса новинарске етике добијају значајне

државне субвенције, као и највиши функционери који отворено подстрекују грађане на мржњу и нетрпељивост према активистима. Полиција више не гарантује заштиту, мирно окупљеним грађанима отворено прети насиљем, хулигани их некажњено нападају, а багеристе насилнике штити закон Оклахоме. Онима који се сећају култног научнофантастичног филма Чарлтона Хестона, *Soylent Green*, у коме багер кашиком купи демонстранте који протестују за храну, биће занимљиво да је радња смештена у 2022. годину.

Активисти који се залажу за борбу против корупције, заштиту националних паркова и питања урбанизма на мети су бројних тужби за повреду части и угледа (енг. SLAPP), чија сврха је паралисање њиховог рада. Тужбе су често неосноване и победа у дуготрајној парници није једини циљ. Намера је да тужени своје ограничене ресурсе користе за одбрану, уместо за рад на темама од јавног значаја. На мети су КРИК, Не даavimo Београд, Одбранимо шуме Фрушке горе, али SLAPP-ови најтеже погађају локалне активисте који имају ограничен приступ ресурсима.

Активисти који се залажу за борбу против корупције, заштиту националних паркова и питања урбанизма на мети су бројних тужби за повреду части и угледа, чија сврха је паралисање њиховог рада

Аладин Паучинац, активиста из Новог Пазара који критикује корупцију у локалном здравству, на мети је већег броја парничних и кривичних предмета, и не би га чудило да му извршитељи сутра закуцају на врата због непостојећих комуналних дугова. Већи број локалних адвоката је одбио да заступа Паучинца и њега сада брани адвокатица Комитета правника за људска права – ЈУКОМ из Београда. Коалиција против SLAPP-ова је почетком 2022. године од Европске комисије затражила мере заштите за жртве ове праксе и казнене мере за оне који злоупотребавају правосуђе у ЕУ како би ућуткали критичке медије и НВО.

За државу која изједначава оне који се залажу за суочавање са ратном прошлешћу и оне који у физичком насиљу виде средство решавања несугласица, не би требало да чуди ни несипровођење делотворне истраге претњи и напада. Европски суд за људска права је крајем 2021. године Србији наложио да достави информације о свему што је учинила поводом низа претњи и напада против активиста Иницијативе младих за људска права, а због противљења муралу осуђеног ратног злочинца Ратка Младића у Београду. Према речима адвоката **Михаила Павловића**, два месеца касније тужилаштво није учинило готово ништа. Чини се да би све напоре власти на заштити активиста најбоље описао један празан лист хартије. Експерткиња УН **Орсоља Тот** је нагласила значај правовремене реакције и спречавања ескалације насиља које може резултирати убиствима. Не знам каква је ситуација активиста у далекој Оклахоми, али као опомена одзвањају речи Орсоље Тот: „Срећом, у Србији не убијају активисте.“